

neznanega izvora, ki je bil ob koncu frankizma tik pred izumrtjem. V le petdesetih letih je Baskom uspelo ponovno vzpostaviti celoten kulturni in šolski sistem, v katerem je izjemno pomemben tudi prevod. Juan Kruz Igerabide je tudi sam v euskero prevedel nekaj svetovnih klasikov, med drugim Charlesa Baudelairea, Michèla Marineauja, Alfreda de Musseta. Poskrbel je tudi za priredbe temeljnih klasičnih besedil svetovne literature (Homerjeve *Odiseje* in Ovidovih *Metamorfoz*) in prevode nekaterih mladinskih klasikov; njegov prevod *Čarovnika iz Oza* je bil leta 2018 uvrščen na IBBY častno listo. V zadnjem času je dejaven tudi kot prevajalec slovenskih avtorjev v euskero: leta 2018 je s prevodi slovenskih pesnikov sodeloval na festivalu Pranger, prevedel je tudi roman Brede Smolnikar *Ko se tam gori olistajo breze* in slikanico Petra Svetine *Čudežni prstan*. Doslej je že večkrat obiskal Slovenijo, prvič leta 2012, ko je v Mariboru sodeloval na simpoziju revije *Otrok in knjiga* o sodobni pravljici, letos pa ga je povabila založba Malinc kot gosta jesenskega dela festivala Pranger.

Barbara Pregelj

ANTJE DAMM NA OBISKU V SLOVENIJI

Antje Damm, svetovno uveljavljena avtorica slikanice *Obisk*¹ je bila septembra gostja Slovenske sekcije IBBY in Založbe Zala na mednarodni konferenci Zgodbe staranja.²

O Antje Damm

Danes uveljavljena nemška avtorica (rojena 1965), ki je objavila že skoraj 30 otroških knjig, je po izobrazbi arhitektka. Le nekaj njenih knjig je otroških zgodb v tradicionalnem pomenu besede. Večina je slikanic, ki so zelo inovativne. Zanimivo je, da se v večini posveča skorajda filozofskim vprašanjem – o času, bivanju, niču. V teh knjigah spretno prepleta besedilo z ilustracijami in fotografijami. Tako otroke in starše (vzgojitelje, učitelje) spodbuja, naj se pogovarjamo o temeljnih vprašanjih, kaj je čas, kdo sem, kaj je večnost, zakaj in kako rastem ... Naj se torej pogovarjamo o medsebojnih odnosih, življenju in smrti, sreči, resnici in lažeh.

Slikanic, kot je *Obisk*, ima v svojem opusu pravzaprav malo. Tudi te so seveda zastavljene tako, da (veliko) besedila pravzaprav ne potrebujejo. Besedilo, vprašanja, še več vprašanj, odgovore najdejo bralci vseh generacij sami, vsak po svoje. Pomembno se zdi le misliti, spraševati, čuditi se, čutiti vse, pogledati vase, navznoter in navzven in na druge. Na otroka, starčka, zvezdo, polža, bilko na polju ...

O slikanici

Obisk je slikaniška zgodba, ki povezuje mlajšo in starejšo generacijo. Obenem je vez med radoživimi in osamljenimi. Povezuje otroke, ki prekipujejo od življenja, in osamljene starejše, ki so se zaprli v svoje hiše in vase in izgubljajo vezi z drugimi.

Slikanica *Obisk* je najprej črno-bela kot osamljenost, potem pa se počasi polni z barvami in toplino prijateljstva

¹ *Obisk (Der Besuch)* je prvič objavila založba Moritz Verlag 2015, istega leta jo je v slovenskem prevodu Tine Mahkota izdala Založba Zala.

² <https://kvarkadabra.net/2018/06/zgodbe-staranja-konferenca/>, <https://tinabilban.wixsite.com/taleso-fage> in http://www.ibby.org/fileadmin/user_upload/european_newsletter_11-18/IBBY_European_Newsletter_November_2018.htm

med Elzo, starejšo, osamljeno gospo, in Emilom, otrokom, ki prekipeva od radoživosti, radovednosti in veselja.

Elza je prestrašena in osamljena go-spa. Živi sama, odmaknjena od ljudi, v urejeni hiški, za katero še kako skrbi. Boji se namreč vsega, pajkov, ljudi in celo dreves. Zato je ves čas doma in nikoli nikomur ne odpre vrat. Ni čudno, da je njen svet siv in pust.

Nekega dne skozi njeno okno prileti papirnato letalo. Elza ga takoj pomete v smeti, ponoči jo celo tlači mora od čudnih neznanih stvari, ki vdirajo v njen prostor. Zjutraj pa Elzo obišče Emil, radoveden fant, ki je prišel iskat svoj avionček. Emilov obisk spremeni Elzino življenje in v njen dom spet prinese barve.

Antje Damm se z *Obiskom* tako dotakne vedno aktualne, tudi v današnjih časih pereče teme staranja in osamljenosti. Vemo, da je starajoče se populacije vedno več, vezi med mladimi in starejšimi pa so vse pogosteje bolj rahle.

Slikanica je najprej prejela nagrado leipziški bralni kompas 2015. Leta 2016 je na Slovenskem prejela znak dobre

otroške knjige, zlato hruško. Slikanica uspešno potuje iz dežele v deželo, povsod najde bralce vseh generacij in dobiva različne nagrade in priznanja. Letos je bila nagrajena kot najboljša ilustrirano delo po izboru *New York Timesa* (2018 New York Times Best Illustrated Children's Books Award).

O ideji za zgodbo slikanice, kot nam jo je zaupala Antje Damm

Ko je avtorica nekega dne sama s svojimi otroki obiskala pekarno, je bilo v njej največ starejših ljudi. Razpoloženje je bilo bolj kot ne mrko, vsak je prišel kupit nekaj malega, stal v vrsti in molčal ali godrnjal z obiskovalci.

Antjinini otroci pa so vzklikali, kaj si želijo, kateri rogljiček zase, katerega za dedka, katero pecivo za očeta, katero za starejši sestri ... Počasi je otroško veselje nad različnimi vrstami kruha in slaščic, ki jih bodo podarili svojim bližnjim članom družine in sebi, postalo nalezljivo. Starejši so postajali boljše volje, v pekarno sta se naselila radost in smeh.

Ilustracija iz knjige *Obisk* (Zala, 2015)

Gostovanje Antje Damm na Vodnikovi domačiji

Ustvarjanje slikanice

Slikanico odlikuje poseben slog oziroma arhitekturni pristop k izdelavi ilustrirane knjige. Avtorica je vse elemente v slikanci – hiško (veliko škatlo) in junake izdelala iz papirja, postavila, prilepila in ročno poslikala, potem pa z njimi oblikovala različne prizore, pri čemer si je za ustvarjanje ustrezne svetlobe pomagala še z ročno svetilko. Prizore je fotografirala. Fotografirani prizori zato delujejo tridimenzionalno. V hiši so najprej črno-beli, potem pa stran za stranjo preplavljajo barve.

Kako je slikanico ustvarjala, je ilustratorica nazorno predstavila z modelom, ki ga je v ta namen prinesla v Slovenijo.

Obisk na obisku v Sloveniji

Antje Damm je obiskala učence Osnovne šole Petra Venclja v Domžalah (dogodek je povezovala in prevajala Tina Mahkota), najrazličnejše bralce v knjigarni Lutkovnega gledališča v Ljubljani (z ustvarjalno delavnico je pomagalo društvo KUD Galerija C.C.U.) in na Vodnikovi

domačiji (dogodek je vodila Špela Frlic, prevajala pa Tina Mahkota), na Vodnikovi domačiji je potekala tudi okrogla miza Zgodbe o staranju pod vodstvom dr. Tine Bilban. Jezikovne ovire med nemščino in slovenščino in seveda med našo gostjo in drugimi udeleženci je premagovala Alexandra Zaleznik.

*Mateja Sužnik,
urednica Založbe Zala*

BOŠTJAN GORENC: MOJ LAJF

Režiser: Sebastijan Horvat

Avtorica likovne podobe in scenografka: Tanja Komadina

Igralci: Miha Bezeljak, Barbara Jamšek, Marko Ujc in Alenka Čilenšek k. g.

Dramaturginja: Tanja Lužar

Kostumografki: Tanja Komadina in Mojca Bernjak

Avtor glasbe: Drago Ivanuša

Avtorica video animacije: Hana Repše

V Lutkovnem gledališču Maribor so oktobra premierno uprizorili predstavo